

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 29.5.2019 г.
COM(2019) 261 final

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И
СЪВЕТА**

**Становище на Комисията относно кандидатурата на Босна и Херцеговина за
членство в Европейския съюз**

{SWD(2019) 222 final}

СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

Становище на Комисията относно кандидатурата на Босна и Херцеговина за членство в Европейския съюз

А. ВЪВЕДЕНИЕ

а) Кандидатура за членство

Босна и Херцеговина представи своята кандидатура за членство в Европейския съюз на 15 февруари 2016 г. На 20 септември 2016 г. Съветът на Европейския съюз прикани Комисията да представи становището си по тази кандидатура. Това е в съответствие с процедурата, предвидена в член 49 от Договора за Европейския съюз, който гласи, че „[в]сяка европейска държава, която зачита ценностите, посочени в член 2, и се ангажира да ги насърчава, може да поиска да членува в Съюза. Европейският парламент и националните парламенти се информират за тази молба. Държавата заявител подава молбата си до Съвета, който се произнася с единодушие след консултация с Комисията и след одобрението на Европейския парламент, прието с мнозинство от неговите членове. Вземат се предвид критериите за присъединяване, одобрени от Европейския съвет.“

Член 2 от Договора за Европейския съюз гласи, че „Съюзът се основава на ценностите на зачитане на човешкото достойнство, на свободата, демокрацията, равенството, правата на държава, както и на зачитането на правата на човека, включително правата на лицата, които принадлежат към малцинства. Тези ценности са общи за държавите членки в общество, чиито характеристики са плурализъмът, недискриминацията, толерантността, справедливостта, солидарността и равенството между жените и мъжете.“

Това е правната уредба, съгласно която Комисията представя настоящото становище.

На заседанието си във Фейра през юни 2000 г. Европейският съвет посочи, че държавите от Западните Балкани, участващи в процеса на стабилизиране и асоцииране, са „потенциални кандидати“ за членство в ЕС. Европейската перспектива за тези държави бе потвърдена допълнително от Европейския съвет на заседанието му в Солун през юни 2003 г. с одобрението на Програмата от Солун за Западните Балкани. Тази програма продължава да бъде крайъгълният камък на политиката на ЕС за региона.

На заседанието на Европейския съвет през декември 2006 г. ангажиментът на ЕС, че „бъдещето на Западните Балкани е в Европейския съюз“, бе повторен и отново бе изтъкнато, че „напредъкът на всяка държава към членство в Европейския съюз зависи от индивидуалните ѝ усилия да спазва критериите от Копенхаген и изискванията на процеса на стабилизиране и асоцииране. Задоволителните резултати, постигнати от дадена държава при изпълнението на нейните задължения, произтичащи от Споразумението за стабилизиране и асоцииране (ССА), включително разпоредбите, свързани с търговията, представляват основен елемент, на който се основава ЕС при разглеждане на всяка молба за членство“.

В Стратегията за Западните Балкани от февруари 2018 г.¹ Комисията посочи, че „продължавайки своите усилия и запазвайки ангажираността си, Босна и Херцеговина вероятно ще може да стане кандидат за присъединяване“. На срещата на високо равнище между ЕС и Западните Балкани, която се проведе в София през май 2018 г., лидерите на ЕС потвърдиха за пореден път недвусмислената си подкрепа за европейската перспектива на Западните Балкани, а партньорите от Западните Балкани отново се ангажираха с тази перспектива като свой категоричен стратегически избор. Лидерите на ЕС постигнаха съгласие по Декларацията от София и Приоритетната програма от София², очертавайки нови мерки за засилено сътрудничество с региона в ключови области като сигурността, върховенството на закона и миграцията.

В настоящото становище Комисията оценява кандидатурата на Босна и Херцеговина въз основа на капацитета на страната да изпълни критериите, определени от Европейския съвет в Копенхаген през 1993 г. и в Мадрид през 1995 г., по-специално по отношение на административния капацитет на страната и условията на процеса на стабилизиране и асоцииране. В становището се вземат предвид и резултатите на Босна и Херцеговина в изпълнението на нейните задължения съгласно Споразумението за стабилизиране и асоцииране (ССА), което влезе в сила на 1 юни 2015 г.

През юни 1993 г. Европейският съвет в Копенхаген заключи, че:

„Дадена страна ще се присъедини към Европейския съюз, когато бъде в състояние да поеме произтичащите от членството задължения, като изпълни поставените икономически и политически условия.

Членството изисква:

- страната кандидатка да е постигнала стабилност на институциите, гарантиращи демокрацията, върховенството на закона, зачитането на правата на човека и зачитането и закрилата на малцинствата;
- наличието на функционираща пазарна икономика, както и капацитет за справяне с конкурентния натиск и пазарните сили в рамките на Съюза;
- способността за поемане на задълженията, които произтичат от членството, включително придържане към целите на политическия, икономическия и паричния съюз.“

На заседанието си през декември 1995 г. в Мадрид Европейският съвет отбеляза нуждата от „създаването на условия за постепената и хармонична интеграция на страните [кандидатки], по-специално чрез развиването на пазарната икономика, приспособяването на административните им структури и създаването на стабилна икономическа и парична среда“.

През декември 2006 г. Европейският съвет прие, че „стратегията за разширяването, основана на консолидиране, изпълнение на конкретни условия и комуникация, в съчетание със способността на ЕС да интегрира нови членове, представлява основата за подновен консенсус за разширяването.“

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=celex:52018DC0065>

² https://www.consilium.europa.eu/media/34777/sofia-declaration_bg.pdf

Съветът определи специфичните условия в рамките на процеса на стабилизиране и асоцииране (ПСА) за Западните Балкани на 31 май 1999 г. Те включват сътрудничество с Международния наказателен трибунал за бивша Югославия и регионално сътрудничество. Тези условия са включени като основен елемент в ССА.

Настоящото становище е изготвено по методика, подобна на използваната в предходни становища на Комисията. Чрез въпросник и свързани с него последващи въпроси Босна и Херцеговина получи общо 3897 въпроса, обхващащи всички политики на ЕС. На страната бяха необходими 14 месеца, за да отговори на първоначалните 3242 въпроса, и 8 месеца, за да отговори на последвалите 655 допълнителни въпроса. Въпреки създаването на механизъм за координация по въпросите, свързани с ЕС, органите не постигнаха съгласие по отговорите на 22 въпроса: един относно политическите критерии, четири относно регионалната политика и 17 относно образователните политики.

Комисията организира многобройни експертни посещения в Босна и Херцеговина със специален акцент върху областите, обхванати от политическите критерии. Комисията също така взе предвид мненията, получени при консултации със заинтересовани страни, например организации на гражданското общество, международни организации и държави — членки на ЕС. Този подход позволи на Комисията да оцени административния капацитет на институциите на Босна и Херцеговина и начина, по който се прилага законодателството. Той спомогна също така за по-ясното очертаване на оставащите предизвикателства и приоритетите за бъдещи действия. В настоящото съобщение и придружаващия го аналитичен доклад Комисията анализира текущата ситуация и предоставя насоки за решаване на проблемите в краткосрочен и дългосрочен план.

Подробният анализ, на който се основава настоящото становище, се съдържа в *Аналитичния доклад, придружаващ Становището относно кандидатурата на Босна и Херцеговина за членство в Европейския съюз*. В Аналитичния доклад са представени първоначални прогнози за въздействието на бъдещото присъединяване на Босна и Херцеговина върху някои ключови области на политиката. Комисията ще представи по-подробни оценки на въздействието за тези области на политиката на по-късен етап от предприеждинителния процес. Освен това в договора за присъединяване на Босна и Херцеговина към ЕС ще се съдържа техническа адаптация на институциите на ЕС с оглед на Договора за Европейския съюз.

б) Отношения между ЕС и Босна и Херцеговина

Отношенията между ЕС и Босна и Херцеговина се развиват с нараснала ангажираност и динамичност след подписването на Общото рамково споразумение за мир в Дейтън/Париж през 1995 г.

Босна и Херцеговина участва в процеса на стабилизиране и асоцииране, а гражданите ѝ се ползват от безвизов режим на пътуване в държавите от Шенгенското пространство от 2010 г. Споразумението за стабилизиране и асоцииране е в сила от 2015 г. През 2016 г. страната кандидатства за членство в ЕС.

Споразумението за стабилизиране и асоцииране между Босна и Херцеговина и ЕС беше подписано на 16 юни 2008 г. в Люксембург заедно с **Временно споразумение**, с което се уреждат търговията и свързаните с нея въпроси, считано от 1 юли 2008 г.

През декември 2014 г. Съветът постигна съгласие за нов подход към Босна и Херцеговина и прикани върховния представител на Съюза по въпросите на външните работи и

политиката на сигурност/заместник-председател и комисаря по въпросите на европейската политика за съседство и преговорите за разширяване да работят с политическите лидери, за да осигурят техния неотменим ангажимент за предприемане на реформи с оглед на присъединяването към ЕС. След като Председателството на Босна и Херцеговина пое писмен ангажимент, който бе подписан от лидерите на 14-те парламентарно представени партии и получи одобрението на парламента, Съветът одобри влизането в сила на ССА, което започна да се прилага от 1 юни 2015 г. С влизането в сила на ССА Босна и Херцеговина отвори нова страница в отношенията си с ЕС и потвърди ангажимента си да продължи да работи за присъединяването си към ЕС. ССА осигурява рамката за взаимни ангажименти по широк кръг политически, търговски и икономически въпроси, както и правното основание за официален диалог относно политиките.

ЕС предоставя насоки на страната относно приоритетите за реформи по пътя към членството в ЕС. Диалогът относно политиките между Европейската комисия и Босна и Херцеговина се провежда от 2009 г. насам в рамките на Временното споразумение и от 2015 г. насам в рамките на ССА³. Диалогът относно политиките в сферата на върховенството на закона се води от 2011 г. насам в контекста на „структурирания диалог относно правосъдието“, а от 2016 г. насам — в рамките на подкомитета на ССА по правосъдието, свободата и сигурността. От 2017 г. заседава и специална група по реформата на публичната администрация.

Босна и Херцеговина създаде подходящ административен капацитет за осигуряване на прилагането на разпоредбите на ССА, по-специално във връзка с гладкото функциониране на Съвета за стабилизиране и асоцииране, Комитета за стабилизиране и асоцииране и секторните подкомитети. Протоколът за адаптиране на ССА с оглед на присъединяването на Хърватия към ЕС влезе в сила на 1 октомври 2017 г., след като се прилагаше временно от 1 февруари 2017 г.

Въпреки това, за да изпълни правните си задължения по Споразумението, Босна и Херцеговина трябва да осигури функционирането на Парламентарния комитет за стабилизиране и асоцииране и да изготви национална програма за приемането на достиженията на правото на ЕС.

Парламентарното измерение на ССА не функционира правилно. През ноември 2015 г. беше създаден Парламентарен комитет за стабилизиране и асоцииране като част от органите на ССА, но той не успя да приеме свой процедурен правилник поради настояването на някои делегати от Босна и Херцеговина в него да бъдат включени разпоредби за гласуване на етническа основа, които не са в съответствие с европейските стандарти. Въпреки това Европейският парламент редовно обсъжда и приема резолюции относно ситуацията и нейното развитие с оглед на подготовката на Босна и Херцеговина за членство в ЕС.

Босна и Херцеговина участва в икономически диалог с Комисията и държавите — членки на ЕС. Всяка година страната представя на Комисията средносрочна **програма за икономически реформи** (ПИР), съдържаща планове за укрепване на макрофискалната

³ Диалогът относно политиките между Европейската комисия и Босна и Херцеговина се провежда в рамките на секторни подкомитети по търговията, промишлеността, митниците и данъчното облагане; селското стопанство и рибарството; вътрешния пазар и конкуренцията; икономическите и финансовите въпроси и статистиката; иновациите, информационното общество и социалната политика; транспорта, околната среда, енергетиката и регионалното развитие; правосъдието, свободата и сигурността.

стабилност и за преодоляване на структурните пречки пред растежа. Въз основа на ПИР Босна и Херцеговина провежда ежегодни срещи с Комисията, държавите — членки на ЕС, и всички други държави, обхванати от процеса на разширяване, по време на Икономическия и финансов диалог. Този диалог относно икономическото управление има за цел да подготви страната за бъдещото ѝ участие в координирането на икономическата политика на ЕС, включително в европейския семестър.

Между 2015 г. и 2018 г. Босна и Херцеговина предприе амбициозна програма за реформи, за да възобнови икономическите възможности за растеж и създаване на работни места. Макар че продължават да са налице значителни предизвикателства, предприетите реформи допринесоха за подобряване на икономическите показатели и макроикономическата ситуация, включително за балансиране публични финанси и стабилен икономически растеж. Правителствата на всички равнища в страната трябва да договорят и приложат нов набор от мерки за социално-икономически реформи в пълно съответствие с ПИР и със съвместно договорените политически насоки.

С решение на Съвета гражданите на Босна и Херцеговина се ползват от **безвизов режим на пътуване** в Шенгенското пространство от ноември 2010 г. Това решение бе прието вследствие на значителния напредък в областта на правосъдието, свободата и сигурността и изпълнението на 174-те специални условия, определени в пътната карта за либерализиране на визовия режим, като например въвеждането на паспорти с биометрични данни. Комисията следи и докладва редовно за изпълнението на пътната карта. През декември 2018 г. Комисията прие втория си доклад по механизма за суспендиране на визите⁴. Като цяло Босна и Херцеговина продължава да изпълнява всички критерии за либерализиране на визовия режим.

Босна и Херцеговина ратифицира Договора за създаване на Енергийна общност през септември 2006 г., Споразумението за Общоевропейско авиационно пространство през юли 2007 г. и Договора за Транспортната общност през април 2018 г.

ССА и Временното споразумение към него, прилагано от 2008 г. насам, дадоха възможност за постепенно либерализиране на **търговията** и взаимния безмитен достъп за повечето стоки. От 2000 г. насам спрямо Босна и Херцеговина се прилагат и автономни търговски мерки. През 2007 г. Босна и Херцеговина се присъедини към Централноевропейското споразумение за свободна търговия (ЦЕФТА). Преговорите за присъединяването ѝ към Световната търговска организация са на заключителния етап. Основният търговски партньор на Босна и Херцеговина е ЕС, следван от страните от ЦЕФТА. Страната е достигнала високо ниво на търговска интеграция с ЕС. През 2017 г. 61 % от вноса на страната на стойност 5,6 милиарда евро са били с произход от ЕС (12 % от ЦЕФТА). 71 % от износа на страната са отишли в ЕС (15 % в ЦЕФТА). През 2017 г. търговският дефицит на страната с ЕС е бил 1,7 милиарда евро.

ЕС разполага в Босна и Херцеговина значителни ресурси в рамките на **общата външна политика и политика на сигурност** и **общата политика за сигурност и отбрана**. От 2002 г. до 2011 г. Съветът назначи международния върховен представител за специален представител на ЕС в Босна и Херцеговина (СПЕС). От 2011 г. насам засиленото присъствие на обединената служба на специалния представител на ЕС в Босна и Херцеговина и на делегацията на ЕС в Босна и Херцеговина е от основно значение за осведомяването на гражданите на страната относно приоритетите на ЕС и за

⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?qid=1558535963503&uri=CELEX:52018DC0856>

осъществяването на целите на програмата на ЕС в ключови области. През декември 2004 г. ЕС разположи в Босна и Херцеговина военни сили по линия на операция Althea (EUFOR), на които беше възложен изпълнителен мандат да гарантират безопасността и сигурността в страната. От септември 2015 г. се прилага рамково споразумение относно участието на Босна и Херцеговина в операции на ЕС за управление на кризи.

ЕС предоставя значителна **финансова помощ** на Босна и Херцеговина, благодарение на която с течение на годините страната успя да се възстанови от разрухата на войната и да си възвърне позицията на догонваща икономика. Между 1996 г. и 2000 г. Босна и Херцеговина се възползва от финансова помощ от ЕС по програмите ФАР и OBNOVA. От 2000 г. до 2007 г. в Регламента за помощта от Общността за възстановяване, развитие и стабилизация се предвиждаше финансова подкрепа, съобразена с приоритетите на процеса на стабилизиране и асоцииране⁵. От 2007 г. Босна и Херцеговина получава помощ от ЕС основно по линия на Инструмента за предприєдинителна помощ (ИПП). В периода 2007—2018 г. Босна и Херцеговина получи 1,5 милиарда евро от ЕС, от които близо 433 милиона евро по линия на регионални програми. От 2000 г. насам Европейската инвестиционна банка е отпуснала 2,4 милиарда евро под формата на заеми за подкрепа на проекти в Босна и Херцеговина. Делегацията на ЕС в Босна и Херцеговина отговаря за усвояването на финансовата помощ от ЕС чрез пряко управление, както и за осигуряването на координацията на помощта с държавите — членки на ЕС. В ход е в изпълнението на програмите по ИПП I и ИПП II. Индикативният стратегически документ за Босна и Херцеговина за периода 2014—2017 г. беше преработен през 2018 г., за да се включат в него няколко допълнителни сектора и да се удължи срокът му на действие до 2020 г.⁶ Съществуват секторни стратегии за околната среда, енергетиката, транспорта и развитието на селските райони, които дават възможност за подпомагане по линия на ИПП в тези сектори. Приемането на общонационални стратегии, като например относно управлението на публичните финанси и относно заетостта, продължава да бъде основно изискване, за да може Босна и Херцеговина да се възползва пълноценно от финансирането по линия на ИПП в периода 2018—2020 г.

Босна и Херцеговина постепенно увеличи участието си в **програми на ЕС**, което частично се съфинансира със средства от ИПП. Понастоящем Босна и Херцеговина участва в програмите COSME, „Творческа Европа“, „Митници 2020“, „Европа за гражданите“, „Еразъм+“, „Фискалис 2020“, „Хоризонт 2020“ и Третата програма за действие на Съюза в областта на здравето. Босна и Херцеговина участва и в програмата **INTERREG**.

Б. КРИТЕРИИ ЗА ЧЛЕНСТВО

1. ПОЛИТИЧЕСКИ КРИТЕРИИ

Настоящата оценка се основава на критериите за присъединяване от Копенхаген относно стабилността на институциите, гарантиращи демокрацията, върховенството на закона, правата на човека и зачитането и закрилата на малцинствата, както и на условията на процеса на стабилизиране и асоцииране.

⁵ Програмите ФАР, OBNOVA и CARDS (помощ от Общността за възстановяване, развитие и стабилизация) бяха финансови инструменти в подкрепа на прехода към демокрация и пазарна икономика в Централна и Източна Европа и Западните Балкани.

⁶ <https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/20180817-revised-indicative-strategy-paper-2014-2020-for-bosnia-and-herzegovina.pdf>

Разразилата се между 1992 г. и 1995 г. война в Босна и Херцеговина нанесе големи материални и човешки поражения, от които страната трябваше да се възстанови. Оттогава страната реконструира своите институции и икономическа инфраструктура и се зае с подготовката за присъединяването си към ЕС. Босна и Херцеговина преследва убедено целта си за членство в Европейския съюз, както беше подчертано в множество решения на Председателството, и във все по-голяма степен съсредоточава законодателната си работа върху приемането на реформи с оглед на присъединяването към ЕС.

Както е установено в нейната **конституция**, която е неразделна част (приложение IV) от Общото рамково споразумение за мир от Дейтън/Париж от 1995 г. (ОРСМ), Босна и Херцеговина е парламентарна демокрация, в която изпълнителната власт се упражнява от Председателството и Съвета на министрите, а законодателната власт — от Парламентарната асамблея. Конституцията гарантира основните принципи на демократичната държава, включително върховенството на закона, свободните избори и защитата на правата на човека.

Конституцията определя вътрешната структура на страната като държава, състояща се от две федеративни единици — Федерация Босна и Херцеговина (която от своя страна се състои от 10 кантона) и Република Сръбска, както и от област Бръчко. В преамбюла на Конституцията се посочва, че „бошняци, хървати и сърби са съставните народности (заедно с други) и граждани на Босна и Херцеговина“, както това е определено в Конституцията. Страната е изправена пред редица структурни проблеми, произтичащи от нейната сложна институционална структура, съчетана с процедури, свързани с етническата принадлежност, които влияят неблагоприятно на функционирането на държавата.

Компетенциите на държавно равнище са изброени в Конституцията, която предоставя всички останали правомощия на федеративните единици. Компетенциите на държавно равнище включват освен това правомощия, които постепенно са възложени или поети от държавата въз основа на споразумения за прехвърлянето им, имплицитни правомощия и приложения към мирните споразумения, както е предвидено в Конституцията и потвърдено от Конституционния съд. Честите спорове относно разпределението на компетенциите между държавата и федеративните единици засягат тяхното ефективно упражняване, а от там и привеждането на законодателството в съответствие с достиженията на правото на ЕС и неговото прилагане за голям брой глави. За да се предотвратят подобни системни спорове и да се гарантира ефективното прилагане на достиженията на правото на ЕС, Босна и Херцеговина трябва да осигури правна сигурност при разпределението на компетенциите между различните равнища на управление. Няма процедура, която да предвижда възможността на държавно равнище да се предотвратяват и отстраняват тежки нарушения на правото на ЕС, извършени от другите равнища на управление, за които Босна и Херцеговина ще бъде държана отговорна като цяло.

Конституцията съдържа разпоредби, основани на етническа принадлежност и местопребиваване, които не са в съответствие с Европейската конвенция за правата на човека. Те са свързани с назначаването, състава и процесите на вземане на решения на държавния глава и изпълнителните и законодателните органи, тъй като с определени изборителни права се ползват само гражданите, които принадлежат към „съставните народи“ — бошняци, хървати и сърби. Поради това са необходими значителни реформи с постепенен характер, с които да се гарантира, че всички граждани могат ефективно да упражняват своите политически права в съответствие със съдебната практика на Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ) по делото *Sejdić-Finci*.

Съставът на няколко административни органа и техните процеси за вземане на решения се основават на етнически критерии, които могат да засегнат прилагането на достиженията на правото на ЕС. Правата на вето на етническа основа биха могли да засегнат и работата на Парламента и на законодателните органи на федеративните единици.

Тълкуването на Конституцията е от компетентността на Конституционния съд, който е най-висшата инстанция при разрешаването на конфликти на компетенции между различните равнища на управление. В състава му влизат трима международни съдии от общо деветима. Някои от решенията му все още не са изпълнени. Професионализмът и независимостта на съдиите от Конституционния съд трябва да бъдат подсилени, като се започне с въвеждането на по-строги критерии за избора им и процедури по назначаването им. Трябва да се разгледа въпросът за международните съдии в Конституционния съд. Конституционният съд трябва да е в състояние да участва дейно и независимо в решаването на конфликти на компетенции. Неговата легитимност трябва да бъде призната от всички органи, за да се гарантира трайното спазване на неговите решения.

С приложение X към Дейтънското мирно споразумение беше създадена Службата на международния върховен представител (OHR) като най-висша инстанция за тълкуването на гражданските аспекти при изпълнението на мирното споразумение. Оттогава Службата има широки правомощия да постановява закони и да отстранява длъжностни лица от служба, известни като „правомощията от Бон“, които тя използва за последен път през 2011 г. Този пространен международен надзор е по принцип несъвместим със суверенитета на Босна и Херцеговина, а следователно и с членството в ЕС. От 2008 г. е в ход процес на прекратяване на дейността на Службата на върховния представител. Резултатът от него зависи от редица условия.

Парламентът и другите законодателни асамблеи приемат законодателство и упражняват демократичен контрол и надзор над изпълнителната власт. Правото на кандидатиране на парламентарни избори е ограничено въз основа на етническата принадлежност и местопребиваването, което е в нарушение на европейските стандарти. Налагането на вето от съображения за „жизненоважен национален интерес“ и гласуването на федеративните единици също засягат ефективното функциониране на парламентите, създавайки риск от забавяне на приемането на законодателството. Бюрото за демократични институции и права на човека (БДИПЧ) към Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа (ОССЕ) и Европейската комисия за демокрация чрез право (Венецианската комисия) на Съвета на Европа отправиха препоръки за подобряване на изборителната уредба и за гарантиране, че изборите се провеждат в съответствие с европейските стандарти, включително по отношение на прозрачността на финансирането на политическите партии. Що се отнася до местните избори, поради липсата на правна уредба гражданите на Мостар не са в състояние да изберат общински съвет от 2008 г. насам.

В законодателните асамблеи на държавно равнище и на равнището на федеративните единици се наблюдава тенденция на прибягване до спешни процедури за приемането на законодателство, свързано с достиженията на правото на ЕС, което се отразява неблагоприятно върху качеството на привеждането в съответствие на законодателството. Често не се извършват всеобхватни оценки на въздействието на предложеното законодателство, а законодателният надзор на изпълнителните органи, включително мониторингът на прилагането на законодателството, трябва да се засили. Сътрудничеството между законодателните асамблеи и техният капацитет за оценяване на законодателството спрямо достиженията на правото на ЕС са недостатъчни и следва

също да бъдат значително подсилени, ако трябва — и чрез обединяването на ресурси на национално равнище.

Босна и Херцеговина има сложна система на **изпълнителни правомощия**, която до голяма степен функционира. Сложността на нейните институции създава значителни проблеми, свързани с координирането и хармонизирането на политическите позиции на страната, по-специално по отношение на приваждането в съответствие и прилагането на законодателството, произтичащо от достиженията на правото на ЕС. В страната има 14 изпълнителни органа, компетентни за прилагането на достиженията на правото на ЕС, поради което са необходими големи усилия и значително увеличаване на капацитета на страната на всички равнища или обединяване на ресурси и капацитет, за да може Босна и Херцеговина да се справи със задълженията, произтичащи от членството в ЕС. Такъв е по-специално случаят на равнище кантони, където капацитетът за изпълнение на задълженията, произтичащи от членството в ЕС, е недостатъчен. Правителствата предприеха някои мерки, за да осигурят координация по въпросите на интеграцията с ЕС, включително чрез създаването на механизъм за координация по въпросите, свързани с ЕС, който все още не функционира пълноценно. Капацитетът на правителствата да планират и координират политиките на всички равнища на управление все още е недостатъчен.

Необходимо е да се положат големи усилия, за да се осигури приваждането на законодателството в съответствие с принципите на **реформата на публичната администрация (РПА)**, както и неговото ефективно прилагане. Органите на всички равнища трябва да осигурят политическа подкрепа за структурата, която координира реформата на публичната администрация, и да предвидят достатъчно финансови ресурси за насърчаването на тази реформа. За да се гарантира професионализъмът на публичната служба, законодателството следва да бъде приведено в съответствие с меритократичните принципи, що се отнася до назначаването, повишението и освобождаването от длъжност, а при неговото практическо прилагане не следва да има политическа намеса. Регулаторната рамка и методиката за развитие, мониторинг и бюджетиране на централните и секторните политики на всички равнища не са хармонизирани, а това е необходимо, за да се осигури ефективен подход към изготвянето на политиките в цялата страна. Няма хармонизация на законодателството и процедурите, нито оперативна съвместимост между системите за електронен подпис в страната, а това е необходимо за ефективното предоставяне на услуги.

С течение на времето бяха извършени важни реформи в областта на **съдебната система**, по-специално със създаването на Съда на Босна и Херцеговина и на единен саморегулиращ се орган на съдебната власт — Висшия съдебен и прокурорски съвет. Съдебната власт е организирана в четири системи, като всяка от тях има собствена юрисдикция и вътрешни институционални структури. Конституционната и законодателната уредба са непълни и не гарантират в достатъчна степен независимостта, автономията, отчетността и ефективността на съдебната власт. За да се укрепят гаранциите за независимостта на съдебната власт и автономията на прокуратурата, включително от всички форми на политизация и натиск, Висшият съдебен и прокурорски съвет и съдебната система на държавно равнище следва да получат ясен конституционен статут.

Законът за Висшия съдебен и прокурорски съвет следва да бъде преразгледан с цел подобряване на разпоредбите относно назначаването и оценяването на членовете на съдебната власт и дисциплинарните процедури спрямо тях и предоставяне на

подходящи средства за правна защита срещу окончателните решения на Висшия съдебен и прокурорски съвет. Следва да бъде приет закон за съдилищата на Босна и Херцеговина, за да се предотвратят конфликтите между юрисдикциите и да се гарантира необходимата правна сигурност в областта на наказателноправните въпроси.

В Босна и Херцеговина няма върховен съд на държавно равнище. Последователността на съдебната практика във всички правни системи в страната се насърчава от съдебни състави за доброволно хармонизиране сред най-висшите съдебни инстанции. И накрая е необходимо Босна и Херцеговина да създаде съдебен орган, който да гарантира последователното тълкуване на закона и хармонизирането на съдебната практика, при безусловно зачитане на принципа на независимост на всички съдии.

Борбата с корупцията и организираната престъпност е възпрепятствана от липсата на хармонизация на законодателството в страната и от слабото сътрудничество и координиране между институциите. Корупцията е широко разпространена и всички равнища на управление показват признаци на политическа зависимост от икономически интереси, която засяга пряко ежедневието на гражданите, особено здравеопазването, образованието, заетостта и обществените поръчки. Политическата, институционалната и правната уредба за предотвратяване на корупцията са фрагментирани и в тях има значителни пропуски. Правоприлагащите органи са фрагментирани и податливи на неправомерна политическа намеса. Прокурорите не се самосезират в достатъчна степен. Финансовите разследвания и изземването на активи са до голяма степен неефективни. Необходимо е да се засили борбата с изпирането на пари. Окончателните присъди по дела за корупция по високите етажи на властта са много редки и наказанията нямат достатъчно възпиращ ефект. Мерките за предотвратяване на насилническият екстремизъм, както и политиките и мерките за борба с тероризма трябва да се засилят. Координацията на свързаните с миграцията мерки между компетентните институции на всички равнища на управление е незадоволителна. Лицата, търсещи международна закрила, в действителност нямат достъп до процедури за предоставяне на убежище.

По-специално Босна и Херцеговина трябва да приеме и прилага законодателство относно конфликтите на интереси и защитата на сигнализиращите за нередности лица, да гарантира ефективното функциониране и координиране на органите за борба с корупцията, да приведе в съответствие законодателството за обществените поръчки и да увеличи капацитета в тази област, да гарантира ефективното сътрудничество между правоприлагащите органи и прокуратурите, да демонстрира напредък в постигането на резултати при започнатите след самосезиране разследвания, при потвърждаването на повдигнати обвинения, наказателните преследвания и окончателните присъди срещу организираната престъпност и корупцията, включително на високо равнище, както и да деполитизира и преструктурира държавните предприятия и да гарантира прозрачност на приватизацията.

Законодателството и институциите в областта на **основните права** са до голяма степен налице. Функционирането им следва да бъде пълноценно и значително да се подобри, включително чрез хармонизирането на законодателството в страната и привеждането му в съответствие с европейските стандарти, укрепването на административния капацитет и предоставянето на адекватни ресурси за ефективното правоприлагане в областта на основните права. Няма стратегии за правата на човека и за борба с дискриминацията, валидни за цялата страна. Равенството на всички граждани не е гарантирано. Законите за недискриминация и за равенство между половете са в сила, но

не се прилагат в достатъчна степен, включително по отношение на насилието, основано на пола. В Конституцията на федеративната единица *Република Сръбска* се съдържа разпоредба относно смъртното наказание, която е в нарушение на европейските стандарти. Освен това страната не е установила национален превантивен механизъм срещу изтезанията и малтретирането. Насилието и заплахите срещу журналисти и политическият натиск върху тях будят загриженост. Закрилата на журналисти и следователските и съдебните действия в отговор на заплахи и нападения срещу тях са незадоволителни. Обществените медии са обект на политическо влияние, а финансовата им устойчивост е несигурна. Все още липсва пълноценна среда, благоприятстваща развитието на гражданското общество, включително свободата на събранията и сдруженията. Органите трябва да установят редовно сътрудничество и консултации с организациите на гражданското общество. Защитата и приобщаването на уязвимите групи все още са незадоволителни, по-специално по отношение на хората с увреждания, децата, ЛГБТИ⁷, членовете на ромската общност, затворниците, мигрантите и лицата, търсещи убежище. Приобщаващото и качествено образование за всички е необходимо и за преустановяване на практиката „две училища под един покрив“ и изпълнение на свързаните с това съдебни решения.

Политическата среда все още не благоприятства **помирението** и преодоляването на наследените от миналото напрежения. Установени факти за събития по време на войната често се оспорват от високопоставени политически лидери, които поставят под съмнение независимостта и безпристрастността на международните трибунали. Всички субекти в Босна и Херцеговина трябва да демонстрират пълно сътрудничество с международните трибунали чрез признаване и спазване на техните решения. Ревизионизмът и отричането на геноцида противоречат на основните европейски ценности.

Съдебното разглеждане на военните престъпления продължава да изостава в съдопроизводството. Необходимо е да бъде приета преразгледана национална стратегия за военните престъпления. Босна и Херцеговина трябва да подобри значително системата за обезщетяване на цивилните жертви на войната. Все още са в неизвестност около 8000 души, като страната трябва да поеме пълната отговорност за установяването на тяхната съдба. Босна и Херцеговина трябва да осигури трайни решения за жилищно настаняване и интеграционни мерки на около 100 000 бежанци и вътрешно разселени лица вследствие на конфликта от 90-те години на миналия век, да завърши процеса на връщане и да приключи изпълнението на приложение VII от Дейтънското мирно споразумение. Босна и Херцеговина участва в Регионалната програма за жилищно настаняване, като целта ѝ е да предостави трайно решение за жилищно настаняване на около 74 000 бежанци и разселени лица.

Като цяло Босна и Херцеговина спазва **процеса на стабилизиране и асоцииране**, като работи активно по инициативи за регионално сътрудничество и в общи линии се стреми да поддържа добросъседски отношения. Двустранните отношения с другите държави, обхванати от процеса на разширяване, са като цяло добри. В същото време Босна и Херцеговина не признава Косово* и прилага строг визов режим, като издава само индивидуални визи за краткосрочно пребиваване на граждани на Косово, които са поканени от чуждестранна дипломатическа мисия или международна организация,

⁷ Лесбийки, гейове, бисексуални, транссексуални и интерсексуални лица.

* Това название не засяга позициите по отношение на статута и е съобразено с Резолюция 1244/1999 на Съвета за сигурност на ООН и становището на Международния съд относно обявяването на независимост от страна на Косово.

акредитирана в Босна и Херцеговина, или по хуманитарни причини. Все още предстои да се направи изменение с цел нормализиране на процедурата за издаване на визи за всички граждани на Косово. Освен това страната поддържа двустранно споразумение за имунитет със Съединените американски щати, което предоставя на американските граждани освобождаване от юрисдикцията на Международния наказателен съд. По този начин Босна и Херцеговина не спазва общите позиции на ЕС относно целостта на Римския статут и свързания с него ръководен принцип на ЕС относно двустранните споразумения за имунитет. Страната трябва да приведе позицията си в съответствие с тази на ЕС.

2. ИКОНОМИЧЕСКИ КРИТЕРИИ

Настоящата оценка се основава на критериите от Копенхаген за присъединяване, отнасящи се до наличието на **функционираща пазарна икономика**, както и на капацитета за справяне с **конкурентния натиск** и пазарните сили в рамките на Съюза. Босна и Херцеговина е все още на ранен етап от изграждането на функционираща пазарна икономика и конкурентоспособност в рамките на общия пазар.

Икономическото управление е възпрепятствано от високата степен на политизация и липсата на сътрудничество между главните заинтересовани страни. Това води до чести политически блокади и големи забавяния в процеса на вземане на решения. В тази връзка следва да се засили координиращата роля на високо равнище на Фискалния съвет. Освен това икономическото управление дава приоритет на запазването на статуквото, което допълнително забавя формулирането и изпълнението на закъснелите структурни реформи. В резултат на това ролята на държавата все още е непропорционално голяма, поглъщайки значителни ресурси за финансирането на многобройните работни места в държавния сектор, неефективни държавни предприятия и неефективна система за социална сигурност. Честите политически блокади и произтичащата от тях ниска степен на предвидимост за инвеститорите влияят отрицателно на бизнес средата. Бизнес средата страда и от слабото прилагане на принципите на правовата държава, значителната бюрокрация, корупцията и дългите и сложни административни процедури, отчасти дължащи се на голямата разпокъсаност на вътрешния пазар на страната. В резултат на тази лоша бизнес среда и на слабостите в образователната система на страната структурната безработица е тревожно висока, особено сред младите хора и уязвимите групи. Освен това сивата икономика продължава да има значителни размери, което създава нелоялна конкуренция и води до по-голяма данъчна тежест, отколкото е необходимо.

Качеството на образоването е незадоволително. Разходите за научноизследователска и развойна дейност са ниски. Качеството на физическия капитал на страната страда от хроничен недостиг на инвестиции и неефективно изпълнение. Инфраструктурата в областта на транспорта и енергетиката не е достатъчно развита. Въпреки известната диверсификация на регионалната търговска структура на страната, наблюдавана в последно време, темпото на структурното приспособяване е бавно, което отчасти се дължи на трудностите и сложността на създаването и запазването на нови предприятия в една силно разпокъсана и политизирана икономика.

Програмата за реформи, предвиждаща социално-икономически мерки и реформи в областта на публичната администрация и върховенството на закона, която Босна и Херцеговина провежда от 2015 г. насам, даде възможност за създаването на по-гъвкав пазар на труда и за по-добро съгласуване на разпоредбите за финансовия сектор с международните стандарти. В резултат на по-силния икономически растеж и ефективното

събиране на данъци държавните финанси на страната са до голяма степен балансирани, което представлява отлична възможност за инвестиране в занемарената от дълго време инфраструктура или за намаляване на високото данъчно облагане на труда в подкрепа на създаването на нови работни места. От 2015 г. насам икономиката нарасна с 3 %, като с подкрепяща икономическа политика това нарастване би могло да достигне 4 % през следващите няколко години. Въпреки това икономическият растеж на страната продължава да бъде под потенциала, а въздействието на макроикономическите подобрения все още не се усеща от по-голямата част от населението. Сред най-неотложните предизвикателства е емиграцията на младежи и хора в трудоспособна възраст.

Насоките относно политиката, съвместно договорени в хода на процеса по програмата за икономически реформи, имат за цел да укрепят макрофискалната стабилност и да премахнат структурните пречки пред растежа. Въпреки това поради недостатъчното сътрудничество между ключови министерства и органи на различни равнища в страната качеството на разработената от Босна и Херцеговина програма е ниско, а изпълнението на съвместно приетите насоки относно политиката, което е основна част от процеса, е много ограничено. След изтичането на срока на действие на програмата за реформи за периода 2015—2018 г. правителствата на всички равнища в страната трябва да договорят и изпълнят нов набор от социално-икономически реформи в пълно съответствие с насоките относно политиката, определени в съвместните заключения от икономическия и финансов диалог, основан на икономическата и финансова програма за реформи на Босна и Херцеговина.

3. СПОСОБНОСТ ЗА ПОЕМАНЕ НА ЗАДЪЛЖЕНИЯТА, ПРОИЗТИЧАЩИ ОТ ЧЛЕНСТВОТО

Способността на Босна и Херцеговина да поеме задълженията, произтичащи от членството, се оценява въз основа на следните показатели:

- задълженията, определени в Споразумението за стабилизиране и асоцииране;
- степента на напредък по отношение на приемането, изпълнението и прилагането на достиженията на правото на ЕС.

Като цяло Босна и Херцеговина е постигнала първоначални резултати в изпълнението на задълженията си по Споразумението за стабилизиране и асоцииране (ССА). В същото време страната не е изпълнила редица задължения по Споразумението и трябва да се заеме с изпълнението им приоритетно. Това включва правилното функциониране на Парламентарния комитет за стабилизиране и асоцииране.

Босна и Херцеговина няма национална програма за приемането на достиженията на правото на ЕС. Програмата е правно задължение по силата на ССА и е от съществено значение за планирането и рационализирането на процеса на правно сближаване с ЕС в цялата страна. Административният капацитет е слаб и няма ефективни координационни структури за управление на 14-те правителства на страната. Вследствие на това Босна и Херцеговина е изправена пред значителни предизвикателства при изпълнението и прилагането на законодателството, произтичащо от нейните цели за интеграция в ЕС. Необходими са значителни и постоянни усилия, за да може страната да бъде в състояние да поеме задълженията, произтичащи от членството в ЕС.

Някои административни органи, натоварени с изпълнението на достиженията на правото на ЕС, като Съвета за защита на конкуренцията и Съвета за държавна помощ, функционират въз основа на процедури за вземане на решения на етническа основа,

съгласно които, за да бъде валидно дадено решение, то трябва да е подкрепено от поне един представител на всеки от съставните народи. Това не е съвместимо нито със ССА, нито със задълженията, произтичащи от членството в ЕС.

Особено внимание и значителни усилия са необходими в областите, в които Босна и Херцеговина е на **ранен етап** от подготовката си, а именно:

- свободното движение на стоки
- правото на установяване и свобода на предоставяне на услуги
- информационното общество и медиите
- селското стопанство и развитието на селските райони
- рибарството
- транспортната политика
- енергетиката
- икономическата и паричната политика
- статистиката
- социалната политика и заетостта
- политиката за предприятията и промишлената политика
- регионалната политика и координирането на структурните инструменти
- образованието и културата
- защитата на потребителите и здравеопазването
- финансовия контрол

Необходими са значителни усилия и в областите, в които Босна и Херцеговина има **известна степен на подготвеност**, а именно:

- свободата на движение на работници
- обществените поръчки
- дружественото право
- политиката в областта на конкуренцията
- финансовите услуги
- безопасността на храните, ветеринарната и фитосанитарната политика
- данъчното облагане
- трансевропейските мрежи
- съдебната система и основните права
- правосъдието, свободата и сигурността
- науката и изследователската дейност
- околната среда и изменението на климата
- митническият съюз
- външните отношения
- външната политика и политиката на сигурност и отбрана
- финансовите и бюджетните разпоредби

Босна и Херцеговина следва да продължи да полага усилия в областите, в които страната е **умерено подготвена**, а именно:

- свободното движение на капитали
- законодателството в областта на интелектуалната собственост

Няма област на политиката, в която страната да има **добра степен на подготвеност** или да е **добре напреднала** по отношение на способността си да поеме задълженията, произтичащи от членството в ЕС.

Като цяло са необходими значителни промени в правната и институционалната уредба и в административния капацитет и капацитета за изпълнение във всички области на политиката, за да се приведе законодателството в съответствие с достиженията на правото на ЕС и да се прилага ефективно.

В. ЗАКЛЮЧЕНИЕ И ПРЕПОРЪКА

Босна и Херцеговина все още не изпълнява в достатъчна степен критериите, свързани със стабилността на институциите, гарантиращи демокрацията, върховенството на закона, правата на човека и зачитането и закрилата на малцинствата, определени от Европейския съвет в Копенхаген през 1993 г. В това отношение страната трябва да положи значителни усилия, за да изпълни в достатъчна степен тези критерии, като укрепи своите институции, така че да гарантира демокрацията, върховенството на закона, правата на човека и зачитането и закрилата на малцинствата. Необходимо е Босна и Херцеговина да приведе своята конституционна уредба в съответствие с европейските стандарти и да гарантира функционалността на своите институции, така че да са в състояние да поемат задълженията, произтичащи от членството в ЕС. Въпреки че децентрализираната държавна структура е съвместима с членството в ЕС, Босна и Херцеговина трябва да реформира своите институции, за да бъде в състояние да участва ефективно в процеса на вземане на решения в ЕС и да прилага и прилага пълноценно достиженията на правото на Съюза.

Необходимо е Босна и Херцеговина да подобри своята избирателна уредба и функционирането на съдебната система. Страната следва също така да засили действията за предотвратяване и борба с корупцията и организираната престъпност, включително изпирането на пари и тероризма, както и да гарантира ефективното функциониране на системите за управление на границите, миграция и предоставяне на убежище. Необходимо е да се увеличи защитата на основните права на всички граждани, включително чрез осигуряване на благоприятна среда за гражданското общество и помирието, както и закрила и приобщаване на уязвимите групи. Необходимо е също така да се предприемат основни мерки в реформата на публичната администрация.

Що се отнася до икономическите критерии, Босна и Херцеговина постигна известна макроикономическа стабилност. Въпреки това, за да се превърне във функционираща пазарна икономика — което е един от критериите, определени от Европейския съвет в Копенхаген през 1993 г. — Босна и Херцеговина трябва да обърне специално внимание на ускоряването на своите процедури за вземане на решения и на подобряването на бизнес средата, както и на ефикасността и прозрачността на публичния сектор, по-специално на държавните предприятия. Страната следва да премахне пречките пред правилното функциониране на пазарните механизми, като например слабото прилагане на принципите на правовата държава, значителната бюрокрация, корупцията, дългите и прекалено сложни административни процедури и голямата разпокъсаност на вътрешния пазар на страната. За да може да се справи с конкурентния натиск и пазарните сили в Съюза в средносрочен план, Босна и Херцеговина трябва да обърне специално внимание на ниското качество на образованието и на недостатъчната му насоченост към нуждите на пазара на труда, на качеството на физическия капитал, като например недостатъчно развитата транспортна и енергийна инфраструктура, и на бавното приспособяване на икономическата структура на страната.

Резултатите на Босна и Херцеговина от изпълнението на нейните задължения по Споразумението за стабилизиране и асоцииране трябва да се подобрят, най-вече по отношение на установяването на парламентарното измерение на Споразумението и

приемането на национален план за приемането на достиженията на правото на ЕС.

Като цяло Босна и Херцеговина е на ранен етап по отношение на своята готовност да поеме задълженията, произтичащи от членството в ЕС, и трябва значително да ускори привеждането на законодателството си в съответствие с достиженията на правото на ЕС, както и да въведе и приложи съответното законодателство. Особено внимание следва да се обърне на областите на свободното движение на стоки, правото на установяване и свободата на предоставяне на услуги, информационното общество и медиите, селското стопанство и развитието на селските райони, рибарството, транспортната политика, енергетиката, икономическата и паричната политика, статистиката, социалната политика и заетостта, предприятията и промишлената политика, регионалната политика и координирането на структурните инструменти, образованието и културата, защитата на потребителите и здравеопазването и финансовия контрол.

Присъединяването на Босна и Херцеговина ще има ограничено цялостно въздействие върху политиките на Европейския съюз и няма да засегне способността му да поддържа и задълбочава собственото си развитие. В същото време установените функционални проблеми в Босна и Херцеговина, най-вече във връзка с вътрешния процес на вземане на решения и с несигурността и припокриването между различните равнища на управление в страната в редица области на компетентност, биха могли да повлияят отрицателно на процеса на вземане на решения на равнище ЕС, особено по въпроси, които изискват единодушие сред държавите — членки на ЕС. Следователно Босна и Херцеговина следва да започне да решава функционалните проблеми, за да се съобрази с изискванията за членство в ЕС и да поеме свързаните с него задължения.

Комисията счита, че преговорите с Босна и Херцеговина за присъединяването ѝ към Европейския съюз следва да започнат, след като страната постигне необходимата степен на изпълнение на критериите за членство, и по-специално политическите критерии от Копенхаген, които изискват стабилност на институциите, гарантиращи демокрацията и върховенството на закона. Босна и Херцеговина ще трябва коренно да подобри своята законодателна и институционална уредба, за да гарантира, че изпълнява следните ключови приоритети:

Демокрация / функционалност

1. Да гарантира, че изборите се провеждат в съответствие с европейските стандарти, като приложи препоръките на ОССЕ/БДИПЧ и съответните препоръки на Венецианската комисия, осигурявайки прозрачност на финансирането на политическите партии и провеждането на общински избори в Мостар.
2. Да осигури постигането на резултати във функционирането на координационния механизъм по въпросите, свързани с ЕС, на всички равнища, включително чрез изготвянето и приемането на национална програма за приемане на достиженията на правото на ЕС.
3. Да осигури правилното функциониране на Парламентарния комитет за стабилизиране и асоцииране.
4. Да подобри коренно институционалната уредба, включително на конституционно равнище, с цел:
 - а) гарантиране на правна сигурност относно разпределението на компетенциите между различните равнища на управление;

- б) въвеждане на клауза за заместване, с която да се даде възможност на държавата при присъединяване да упражнява временно правомощията на други равнища на управление, така че да предотвратява и отстранява нарушения на правото на ЕС;
 - в) гарантиране на независимостта на съдебната система, включително на нейния орган за самоуправление (Висшия съдебен и прокурорски съвет);
 - г) реформа на Конституционния съд, включително решаване на въпроса за международните съдии, и осигуряване на изпълнението на неговите решения;
 - д) гарантиране на правна сигурност, включително чрез създаването на съдебен орган, натоварен с последователното тълкуване на закона навсякъде в Босна и Херцеговина;
 - е) гарантиране на равенството и недискриминацията на гражданите, по-специално като се има предвид съдебната практика по делото *Sejdić-Finci* на ЕСПЧ;
 - ж) гарантиране, че всички административни органи, натоварени с прилагането на достиженията на правото на ЕС, се основават единствено на професионализма, и премахване на правата на вето при вземането на решения от тяхна страна в съответствие с достиженията на правото на ЕС.
5. Да предприеме конкретни мерки за насърчаване на благоприятна среда за помирение с цел преодоляване на наследените от войната напрежения.

Върховенство на закона

- 6. Да подобри функционирането на съдебната система чрез приемането на ново законодателство за Висшия съдебен и прокурорски съвет и за съдилищата на Босна и Херцеговина в съответствие с европейските стандарти.
- 7. Да засили действията за предотвратяване и борба с корупцията и организираната престъпност, включително изпирането на пари и тероризма, по-специално чрез:
 - а) приемане и прилагане на законодателство за конфликта на интереси и защитата на сигнализиращите за нередности лица;
 - б) осигуряване на ефективното функциониране и координиране на органите за борба с корупцията;
 - в) привеждане в съответствие на законодателството за обществените поръчки и увеличаване на капацитета в тази област;
 - г) осигуряване на ефективно сътрудничество между правоприлагащите органи и между тях и прокуратурите;
 - д) отбелязване на напредък в постигането на резултати при започнатите след самосезиране разследвания, при потвърждаването на повдигнатите обвинения, наказателните преследвания и окончателните присъди срещу организираната престъпност и корупцията, включително на високо равнище;
 - е) деполитизиране и реструктуриране на държавните предприятия и осигуряване на прозрачност на приватизацията.
- 8. Да осигури ефективна координация на управлението на границите и на капацитета за управление на миграцията на всички равнища, както и да осигури функционирането на системата за предоставяне на убежище.

Основни права

9. Да укрепи защитата на правата на всички граждани, по-специално като гарантира прилагането на законодателството относно недискриминацията и равенството между половете.
10. Да гарантира правото на живот и забраната на изтезанията, по-специално като:
 - а) премахне позоваването на смъртното наказание в Конституцията на федеративната единица Република Сръбска и б) като създаде национален превантивен механизъм за борба с изтезанията и малтретирането.
11. Да осигури благоприятна среда за гражданското общество, по-специално чрез отстояване на европейските стандарти за свобода на сдруженията и свобода на събранията.
12. Да гарантира свободата на изразяване на мнение и свободата на медиите, както и защитата на журналистите, по-специално: а) като осигури подходящи последващи съдебни действия по случаи на заплахи и насилие срещу журналисти и работещи в медиите и б) като гарантира финансовата устойчивост на обществената система за радио- и телевизионно разпръскване.
13. Да подобри защитата и приобщаването на уязвимите групи, по-конкретно лицата с увреждания, децата, ЛГБТИ, членовете на ромската общност, затворниците, мигрантите и лицата, търсещи убежище, както и на разселените лица и бежанците в съответствие с целта за приключване на изпълнението на приложение VII от Дейтънското мирно споразумение.

Реформа на публичната администрация

14. Да приключи основните мерки в реформата на публичната администрация с цел подобряване на цялостното ѝ функциониране, като осигури професионална и деполитизирана публична служба и координиран на национално равнище подход за създаване на политики.

Комисията насърчава Босна и Херцеговина да постигне споразумение и да изпълни социално-икономически мерки за реформа в съответствие с политическите насоки на ПИР на всички равнища на управление.

Комисията насърчава също Босна и Херцеговина да продължи да участва в регионалното сътрудничество и да укрепва двустранните отношения със съседните държави, включително чрез сключването на споразумения за границите и полагането на усилия за трайно помирение в Западните Балкани.

Комисията препоръчва на Съвета да обсъди настоящото становище и последващите действия във връзка с основните приоритети по-горе след сформирането на правителствата в Босна и Херцеговина.

Комисията ще наблюдава напредъка на Босна и Херцеговина в рамките на институционалната уредба на Споразумението за стабилизиране и асоцииране и по линия на Инструмента за предприсъединителна помощ.

Комисията ще представи доклад за Босна и Херцеговина като част от пакета относно разширяването за 2020 г., в който ще направи преглед на изпълнението на ключовите приоритети по-горе с оглед на следващите стъпки на страната по пътя ѝ към ЕС.